I

(Seadusandlikud aktid)

MÄÄRUSED

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2021/167,

10. veebruar 2021,

millega muudetakse määrust (EL) nr 654/2014, milles käsitletakse liidu õiguste kasutamist rahvusvaheliste kaubanduseeskirjade kohaldamisel ja jõustamisel

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 207 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ([1])

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 654/2014 ([2]) on kehtestatud ühine õigusraamistik rahvusvahelistest kaubanduslepingutest tulenevate liidu õiguste kasutamiseks teatavates eriolukordades. Üks neist olukordadest on seotud vaidluste lahendamise mehhanismidega, mis on loodud Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) asutamislepinguga ja muude rahvusvaheliste kaubanduslepingutega, sealhulgas piirkondlike või kahepoolsete lepingutega. Määrus (EL) nr 654/2014 võimaldab liidul peatada rahvusvahelistest kaubanduslepingutest tulenevad kontsessioonid või muud kohustused pärast vaidluste lahendamise menetluse lõpetamist.

(2) Määruses (EL) nr 654/2014 ei käsitleta olukordi, kus liidul on kolmanda riigi võetud meetme suhtes kaebuse esitamise õigus, kuid vaidluste lahendamine kohtumõistmise teel on blokeeritud või muul viisil kättesaamatu, kuna meetme võtnud kolmas riik ei tee koostööd.

(3) WTO vaidluste lahendamise organ ei ole suutnud täita WTO apellatsioonikogu vabu ametikohti. WTO apellatsioonikogu ei ole võimeline oma ülesandeid täitma alates hetkest, kui alles on jäänud vähem kui kolm WTO apellatsioonikogu liiget. Kuni olukorra lahendamiseni ja selleks, et säilitada WTO vaidluste lahendamise süsteemi peamised põhimõtted ja tunnusjooned ning liidu menetlusõigused käimasolevates ja tulevastes vaidlustes, on liit püüdnud leppida kokku apellatsioonide vahekohtumenetluse ajutises korras vastavalt WTO vaidluste lahendamist reguleerivate eeskirjade ja protseduuride käsitusleppe (edaspidi „WTO vaidluste lahendamise käsituslepe“)

([1]) Euroopa Parlamendi 19. jaanuari 2021. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 3. veebruari 2021. aasta otsus.

([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta määrus (EL) nr 654/2014, milles käsitletakse liidu õiguste rakendamist rahvusvaheliste kaubanduseeskirjade kohaldamisel ja jõustamisel ning millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 3286/94, millega kehtestatakse ühenduse meetmed ühise kaubanduspoliitika vallas, et tagada rahvusvahelistest kaubanduseeskirjadest, eeskätt Maailma Kaubandusorganisatsiooni egiidi all kehtestatud eeskirjadest tulenevate ühenduse õiguste kasutamine (ELT L 189, 27.6.2014, lk 50).

artiklile 25. Nõukogu kiitis selle lähenemisviisi heaks 27. mail 2019, 15. juulil 2019 ja 15. aprillil 2020 ning seda toetas Euroopa Parlament 28. novembri 2019. aasta resolutsioonis WTO apellatsioonikogu kriisi kohta. Kui WTO liige keeldub sellise korra kasutamisest ja esitab apellatsioonkaebuse mittetoimivale WTO apellatsioonikogule, on vaidluse lahendamine sisuliselt blokeeritud.

(4) Sarnane olukord võib tekkida muude rahvusvaheliste kaubanduslepingute, sealhulgas piirkondlike või kahepoolsete lepingute puhul, kui kolmas riik ei tee vaidluse lahendamise toimimiseks vajalikul moel koostööd, näiteks ei nimeta vahekohtunikku, ja kui ei ole ette nähtud mehhanismi vaidluste lahendamise tagamiseks sellises olukorras.

(5) Kui vaidluste lahendamine on blokeeritud, ei ole liidul võimalik rahvusvahelisi kaubanduslepinguid jõustada. Seepärast on asjakohane laiendada määruse (EL) nr 654/2014 kohaldamisala, et hõlmata sellised olukorrad.

(6) Selleks peaks liidul olema võimalik kiiresti peatada rahvusvahelistest kaubanduslepingutest, sealhulgas piirkondlikest või kahepoolsetest lepingutest tulenevad kontsessioonid või muud kohustused, kui siduvat vaidluste lahendamist ei ole võimalik tõhusalt kasutada, sest kolmas riik ei tee selle võimaldamiseks koostööd.

(7) Samuti on asjakohane sätestada, et kui võetakse meetmeid, et piirata kaubavahetust kolmanda riigiga, ei tohiks sellised meetmed kooskõlas rahvusvahelisest õigusest tulenevate liidu kohustustega olla ulatuslikumad kui selle kolmanda riigi meetmetest põhjustatud liidu ärihuve olematuks muutev või vähendav mõju.

(8) Käesoleva määruse kohaselt vastu võetavad meetmed on seotud spetsiifiliselt rahvusvahelise kaubandusega, kuna nende peamine eesmärk on reguleerida sellist kaubandust ning avaldada sellele otsest ja vahetut mõju ning seetõttu kuuluvad need meetmed Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 207 kohaselt liidu ainupädevusse ([3]).

(9) Teenused ja intellektuaalomandi õigused moodustavad suure ja kasvava osa üleilmsest kaubandusest ning on hõlmatud rahvusvaheliste kaubanduslepingutega, sealhulgas liidu piirkondlike või kahepoolsete lepingutega. Teenuskaubanduse ja intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide valdkondade meetmed tuleks seetõttu lisada liidu kasutuses olevate kaubanduspoliitika meetmete kohaldamisalasse, et muuta määrus (EL) nr 654/2014 järjepidevamaks ja mõjusamaks.

(10) Käesolev määrus peaks tagama jõustamismehhanismi ühtse kohaldamise kaubandusvaidlustes, mis on seotud rahvusvaheliste kaubanduslepingutega, sealhulgas piirkondlike või kahepoolsete lepingutega. Liidu rahvusvaheliste kaubanduslepingute kaubandust ja kestlikku arengut käsitlevate peatükkide jõustamismehhanism on liidu kaubanduspoliitika lahutamatu osa ning käesolevat määrust kohaldataks kontsessioonide või muude kohustuste peatamise ja meetmete võtmise suhtes kõnealuste peatükkide rikkumise korral, juhul kui ja niivõrd kui sellised meetmed on lubatud ja asjaolud neid õigustavad.

(11) Määruse (EL) nr 654/2014 läbivaatamisklausel peaks hõlmama ka käesoleva määrusega kehtestatud määruse (EL) nr 654/2014 muudatuse kohaldamist.

(12) Seepärast tuleks määrust (EL) nr 654/2014 vastavalt muuta,

([3]) Euroopa Kohtu 16. mai 2017. aasta arvamus 2/15, ECLI:EU:C:2017:376, punkt 36.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Määrust (EL) nr 654/2014 muudetakse järgmiselt.

1) Artikli 1 punkt b asendatakse järgmisega:

„b) tasakaalustada kontsessioone või muid kohustusi liidu ja kolmandate riikide vahelistes kaubandussuhetes olukorras, kus liidust pärit toodete või teenuste suhtes kehtivaid nõudeid on muudetud nii, et see kahjustab liidu huve."

2) Artikli 2 punkt b asendatakse järgmisega:

„b) „kontsessioonid või muud kohustused" – soodustariifid või muud kohustused või hüvitised kaubavahetuse või teenuskaubanduse valdkonnas või seoses intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektidega, mida liit on kohustunud rahvusvahelise kaubanduslepingu alusel kohaldama kaubavahetuses kolmanda riigiga, kes selles lepingus osaleb;".

3) Artiklit 3 muudetakse järgmiselt:

a) lisatakse järgmine punkt:

„aa) pärast sellise WTO vaekogu ettekande jagamist, milles toetatakse täielikult või osaliselt liidu esitatud nõudeid, kui WTO vaidluste lahendamise käsitusleppe artikli 17 kohast apellatsioonimenetlust ei ole võimalik lõpule viia ja kui kolmas riik ei ole nõustunud WTO vaidluste lahendamise käsitusleppe artikli 25 kohase vahekohtumenetlusega;";

b) lisatakse järgmine punkt:

„ba) kaubandusvaidluste puhul, mis on seotud muude rahvusvaheliste kaubanduslepingutega, sealhulgas piirkondlike või kahepoolsete lepingutega, kui otsuse tegemine ei ole võimalik, sest kolmas riik ei astu vaidluste lahendamise menetluse toimimiseks vajalikke samme, sealhulgas juhul, kui see riik venitab menetlust tarbetult, nii et seda võib lugeda koostööst keeldumiseks;";

c) punkt d asendatakse järgmisega:

„d) juhul kui WTO liige muudab kontsessioone või kohustusi GATT 1994 artikli XXVIII alusel või teenuskaubanduse üldlepingu (GATS) artikli XXI alusel ning kompensatsioonimehhanisme ei ole kokku lepitud ning teenuste puhul ei tehta kompenseerivaid kohandusi kooskõlas vahekohtu GATSi XXI artikli kohaste järeldustega."

4) Artikli 4 lõiget 2 muudetakse järgmiselt:

a) lisatakse järgmine punkt:

„ba) kui võetakse meetmeid kaubavahetuse piiramiseks kolmanda riigiga artikli 3 punkti aa või punkti ba kohastes olukordades, ei tohi sellised meetmed olla ulatuslikumad kui asjaomase kolmanda riigi meetmetest põhjustatud liidu ärihuvide olematuks muutmine või vähendamine;";

b) punkt d asendatakse järgmisega:

„d) kui kaubavahetuses kolmanda riigiga tühistatakse kontsessioonid või kohustused või kui neid kontsessioone või kohustusi muudetakse seoses GATT 1994 XXVIII artikliga ja seonduva käsitusleppega (*) või seoses GATSi XXI artikliga ja sellega seotud rakendusmenetlustega, peavad need kontsessioonid ja kohustused olema sisuliselt samaväärsed asjaomase kolmanda riigi poolt muudetud või tühistatud kontsessioonide või kohustustega, seda vastavalt GATT 1994 XXVIII artiklis ja seonduvas käsitusleppes kehtestatud tingimustele või GATSi XXI artiklile ja sellega seotud rakendusmenetlustele.

(*) Käsituslepe GATT 1994 XXVIII artikli tõlgendamise kohta."

5) Artiklit 5 muudetakse järgmiselt:

a) lõikesse 1 lisatakse järgmised punktid:

„ba) teenuskaubandusega seotud kohustuste peatamine ja teenuskaubandusele piirangute kehtestamine;

bb) selliste kohustuste peatamine, mis on seotud liidu institutsiooni või asutuse antud ja kogu liidus kehtivate intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektidega, ning selliste intellektuaalomandi õiguste kaitse või nende ärilise kasutamise piirangute kehtestamine asjaomase kolmanda riigi kodanikest õiguste omajate suhtes;“;

b) lisatakse järgmised lõiked:

„1a. Käesoleva artikli lõike 1 punkti ba kohaselt vastu võetavate meetmete valimisel kaalub komisjon alati meetmeid järgmises järjekorras:

a) teenuskaubandusega seotud meetmed, mis eeldavad kogu liidus kehtiva loa andmist ja mis põhinevad teisestel õigusaktidel, või kui sellised meetmed ei ole kättesaadavad;

b) meetmed, mis on seotud muude teenustega valdkondades, kus on olemas palju liidu õigusakte, või kui sellised meetmed ei ole kättesaadavad;

c) meetmed, mille puhul artikli 9 lõike 1a kohane teabe kogumine (nagu on ette nähtud artikli 5 lõike 1b punktis a) on näidanud, et nendega ei kaasne ebaproportsionaalset koormust liikmesriigi asjaomaste õigusnormide haldamismenetlusele.

1b. Lõike 1 punktide ba ja bb alusel vastu võetud meetmete suhtes kohaldatakse järgmist:

a) teabe kogumise menetlust vastavalt artikli 9 lõikele 1a;

b) neis tehakse vajaduse korral artikli 4 lõike 1 kohase rakendusaktiga kohandusi, kui komisjon jõuab pärast artikli 9 lõike 1a kohast läbivaatamist järeldusele, et meetmed ei ole piisavalt mõjusad või põhjustavad liikmesriigi asjakohaste õigusnormide haldamismenetlusele põhjendamatut koormust. Komisjon teeb sellise läbivaatamise esmakordselt kuus kuud pärast meetmete kohaldamise alguskuupäeva ja seejärel iga kaheteistkümne kuu järel;

c) nende kohta koostatakse kuus kuud pärast nende lõpetamist hindamisaruanne, mis põhineb muu hulgas sidusrühmadelt saadud teabel ja milles analüüsitakse meetmete mõjusust ja toimimist ning tehakse võimalikud järeldused tulevaste meetmete jaoks.“

6) Artiklisse 6 lisatakse järgmine lõige:

„3. Intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide puhul kasutatakse mõistet „kodanikud“ samas tähenduses, nagu WTO intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu artikli 1 lõikes 3.“

7) Artikli 7 lõike 2 esimese lõigu punkt c asendatakse järgmisega:

„c) kui WTO liige tühistab kontsessioonid või kohustused või muudab neid GATT 1994 XXVIII artikli või GATSi XXI artikli alusel, kui asjaomane kolmas riik nõustub pakkuma liidule piisavat ja proportsionaalset kompensatsiooni pärast seda, kui artikli 4 lõike 1 kohane rakendusakt on vastu võetud.“

8) Artiklit 9 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Käesoleva määruse kohaldamisel kogub komisjon teavet ja arvamusi liidu majandushuvide kohta konkreetsete kaupade, teenuste või sektorite vastu või seoses konkreetsete intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektidega, avaldades selleks teate *Euroopa Liidu Teatajas* või kasutades muid sobivaid avalikke kommunikatsioonivahendeid, täpsustades sealjuures ajavahemiku, mille jooksul teave tuleb esitada. Komisjon võtab esitatud teavet arvesse.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„1a. Kui komisjon kavandab meetmeid vastavalt artikli 5 lõike 1 punktile ba või bb, teavitab ta sidusrühmi, eelkõige tööstusliite, keda võimalikud kaubanduspoliitilised meetmed mõjutavad, ja liikmesriikide ametiasutusi, kes on kaasatud mõjutatud valdkondi reguleerivate õigusaktide koostamisse või rakendamisse, ning konsulteerib nendega. Selliste meetmete vastuvõtmist põhjendamatult edasi lükkamata otsib komisjon eelkõige teavet järgmise kohta:

a) selliste meetmete mõju kolmandate riikide teenuseosutajatele või õiguste omajatele, kes on asjaomase kolmanda riigi kodanikud, ning liidu konkurentidele, selliste teenuste kasutajatele või tarbijatele või intellektuaalomandi õiguste omajatele;

b) selliste meetmete koostoime liikmesriikide asjaomaste õigusaktidega;

c) selliste meetmetega kaasneda võiv halduskoormus.

Komisjon võtab täiel määral arvesse selliste konsultatsioonide käigus kogutud teavet.

Kui komisjon teeb ettepaneku rakendusakti eelnõu kohta vastavalt artiklile 8, esitab ta liikmesriikidele kavandatavate meetmete analüüsi.“

9) Artikkel 10 asendatakse järgmisega:

„*Artikkel 10*

Läbivaatamine

1. Esimesel võimalusel pärast 13. veebruari 2021, kuid hiljemalt aasta pärast seda kuupäeva vaatab komisjon läbi käesoleva määruse kohaldamisala, võttes eelkõige arvesse kaubanduspoliitilisi meetmeid, mis võidakse vastu võtta, ja määruse rakendamise, ning esitab oma järeldused Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

2. Vastavalt lõikele 1 teeb komisjon läbivaatamise, mille eesmärk on kaaluda käesoleva määruse kohaseid täiendavaid kaubanduspoliitilisi meetmeid, millega peatatakse kontsessioone või muid kohustusi intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide valdkonnas.“

Artikkel 2

Käesolev määrus jõustub 13. veebruaril 2021.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, 10. veebruar 2021

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
President	*Eesistuja*
D. M. SASSOLI	A. P. ZACARIAS